

ลำดับที่ 36.

หารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินที่มีพระราชกฤษฎีกา หวงห้ามเพื่อประโยชน์ในราชการแห่งกรมป่าไม้

ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา

1. ที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์แห่งราชการกรมป่าไม้ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ เมื่อนำมาปฏิรูปที่ดินจะต้องได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลังก่อนตามมาตรา 26(2) แห่ง พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ
2. การออกกฎกระทรวงตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ทับซ้อนกับที่ดินที่ได้หวงห้าม ดังนั้นการที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติก็มิได้มีผลเป็นการเพิกถอนสภาพการหวงห้ามที่ดินแต่อย่างใด เมื่อที่ดินยังมีสภาพเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่มีการหวงห้ามอยู่ การจะนำมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจึงต้องได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลัง
3. ที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์แห่งราชการกรมป่าไม้ กรมป่าไม้เป็นผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ แต่การนำที่ดินดังกล่าวมาปฏิรูปที่ดินก็ต้องดำเนินการตามมาตรา 26(2) แห่ง พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ ด้วย

504

26 (2)

30

ส.ป.ก.	1180
รับที่	18 ส.ป.ก. 2540
วันที่	10-50 น.
เวลา	

ที่ นร 0601/ป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ทำข้างวังหน้า กรุงเทพฯ 10200

13 มีนาคม 2540

เลขที่	388
วันที่	19 มี.ค. 40
เวลา	

เรื่อง ขอรื้อปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับที่ดินที่มีพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามเพื่อประโยชน์
ในราชการแห่งกรมป่าไม้

เรียน เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กลุ่มงาน	งานและระเบียบ 1
เลขที่	522
วันที่	21 มี.ค. 40
เวลา	10-00 น.

อ้างถึง หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร 0601/ป 6655
ลงวันที่ 20 กันยายน 2539

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึก เรื่อง ขอรื้อปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการนำที่ดินที่มี
พระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินเพื่อประโยชน์ในราชการกรมป่าไม้
มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอให้สำนักงาน
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจัดตั้งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นในปัญหาข้อกฎหมาย
กรณีการนำที่ดินที่มีพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินเพื่อประโยชน์ในราชการกรมป่าไม้
มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7)
ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้ว มีความเห็นดังนี้

1. ที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์แห่งราชการกรมป่าไม้ตาม
พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ เมื่อจะนำมาปฏิรูปที่ดินจะต้องได้รับความ
ยินยอมจากกระทรวงการคลังก่อนตามมาตรา 26 (2) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูป
ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ

36 ✓

2. การออกกฎกระทรวงตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ กับข้อบังคับที่ดินที่ได้หวงห้ามไม่ได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพการหวงห้าม ดังนั้น การที่พระราชกฤษฎีกากำหนด เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะมีผลเป็นการเพิกถอน เขตป่าสงวนแห่งชาติก็ได้มีผลเป็นการเพิกถอนสภาพการหวงห้ามที่ดินแต่อย่างใด เมื่อที่ดินยังมีสภาพเป็น ที่ดินรกร้างว่างเปล่าที่มีการหวงห้ามอยู่ การจะนำมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจึงต้องได้รับความยินยอมจากระทรวงการคลัง

3. ที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์แห่งราชการกรมป่าไม้ กรมป่าไม้ เป็นผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ แต่การนำที่ดินดังกล่าวมาปฏิรูปที่ดินก็ต้องดำเนินการตาม มาตรา 26 (2) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ ด้วย

รายละเอียดของความเห็นปรากฏตามบันทึกที่ได้เสนอมาร่วมหนังสือนี้ และในการพิจารณาเรื่องนี้ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) และผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมธนารักษ์) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริง อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยัง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบตามระเบียบด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายอภิชาต จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานเลขานุการกรม

โทร. 2220206-9 ต่อ 230, 232

โทรสาร 2241401

968 ก ๔๖๑

182๑.46

บันทึก

เรื่อง หรือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการนำที่ดินที่มีพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดิน
เพื่อประโยชน์ในราชการกรมป่าไม้มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีหนังสือ ที่ กษ 1205/21050 ลงวันที่ 20 สิงหาคม 2539 ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับรายงานจาก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ว่า กรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่า เศรษฐกิจเสื่อมสภาพให้ ส.ป.ก. เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ในส่วนของจังหวัดระยองได้รับมอบพื้นที่รวม 3 ป่า ซึ่งมีป่าเขาห้วยมะหาด-เขานั่งยอง-เขาครอก รวมอยู่ด้วย โดย ส.ป.ก. ได้รับแจ้งจากจังหวัดระยอง ว่าเป็นพื้นที่ที่ทับซ้อนกับที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลห้วยโป่ง และตำบลสำนักกะท้อน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง พ.ศ. 2492 ซึ่งกำหนดให้หวงห้ามที่ดินรกร้าง ว่างเปล่าไว้เพื่อประโยชน์ในราชการแห่งกรมป่าไม้ ซึ่งปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการ กฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) ได้พิจารณาในประเด็นที่ดินในเขตพระราชกฤษฎีกา หวงห้ามที่ดินเพื่อประโยชน์ในราชการของกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตาม พระราชบัญญัติการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช 2478 และที่ดินที่จัดขึ้นทะเบียนเพื่อให้ทบวงการเมืองใช้ประโยชน์ในราชการตามมาตรา 8 ทวิ แห่งประมวล กฎหมายที่ดิน เป็นที่ราชพัสดุตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุหรือไม่เพียงใด โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) มีความเห็นว่า "สำหรับที่ดินในเขตพระราชกฤษฎีกาหวงห้าม ที่ดินนั้น โดยที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินได้ตราขึ้นก่อนพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ใช้บังคับ โดยได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้าม พ.ศ. 2494 เป็นฉบับสุดท้าย ซึ่งที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามเหล่านี้ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวล กฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ได้บัญญัติให้ที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้ดังกล่าวยังคงเป็นที่หวงห้ามต่อไป แต่ที่ดิน หวงห้ามไว้ดังกล่าวจะเป็นที่ราชพัสดุหรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาสภาพของที่ดินหวงห้ามเป็นเรื่อง ๆ ไป ถ้าได้ขึ้นทะเบียนไว้ใช้หรือใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น ที่ดินหวงห้ามไว้เพื่อ ประโยชน์แก่ราชการตำรวจตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พุทธศักราช 2483 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสนามยิงปืนและ กรมตำรวจได้ใช้เป็นสนามยิงปืนแล้ว ที่ดินดังกล่าวเป็นที่ราชพัสดุ เพราะใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะ แต่ถ้าหวงห้ามโดยราชการมิได้ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น ที่ดิน หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์แก่การป่าไม้หรือราชการกรมป่าไม้ ซึ่งมีความมุ่งหมายจะหวงห้ามไว้เพื่อรักษา ป่าไม้ เมื่อสภาพที่ดินตามพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามยังคงเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าอยู่ที่ดินนั้นก็ไม่เป็น ที่ราชพัสดุ"

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือ ที่ นร 0601/1332 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2535 ถึงอธิบดีกรมป่าไม้ เรื่อง ทารื้อปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้และแผ้วถางป่าในที่ดินซึ่งมีพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามเพื่อประโยชน์ในราชการของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มีใจความว่า "ที่ดินที่มีการสงวนหรือหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ในราชการโดยเฉพาะย่อมเป็นที่ราชพัสดุอยู่แล้วโดยสภาพ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 แม้ว่าทบวงการเมืองจะยังไม่ได้เข้าใช้ที่ดินที่หวงห้ามไว้ก็ตาม" และกรมป่าไม้ได้มีหนังสือที่ กษ 0702.06/4900 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2537 ถึง อธิบดีกรมธนารักษ์ โดยอ้างถึงหนังสือดังกล่าวและชี้แจงการหวงห้ามที่ดินไว้ใช้ในราชการกรมป่าไม้ตามพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินดังกล่าว เป็นการหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ในราชการ (กรมป่าไม้) โดยเฉพาะ มิใช่เป็นการหวงห้ามที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาป่าไม้ เพราะในขณะนั้น (พ.ศ. 2492) มีกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาป่าไม้ใช้บังคับอยู่ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 กรมป่าไม้จึงชอบที่จะกำหนดที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือป่าไผ่ให้เป็นป่าคุ้มครองและป่าสงวน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช 2481 ได้อยู่แล้ว โดยไม่ต้องออกพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินเพื่อรักษาป่าไม้แต่อย่างใด แต่ ส.ป.ก. มีความเห็นว่า กรมป่าไม้เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่คอยดูแลปกป้องรักษาและจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชาติให้อยู่ในสภาพมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป จะได้ไม่มีผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อประโยชน์ของประชาชน พื้นที่ส่วนใหญ่ของกรมป่าไม้จึงมิใช่ที่ราชพัสดุตามความหมายในการหวงห้ามเพื่อใช้ประโยชน์เช่นหน่วยงานราชการอื่น ดังตัวอย่างเช่น พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ และพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น ซึ่งมิใช่เป็นที่ราชพัสดุ และเมื่อ ส.ป.ก. พิจารณาจากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) แล้ว มีความเห็นว่าป่าเขา ห้วยมะหาด-เขาน้ำย่อง-เขาครอก เป็นป่าสงวนแห่งชาติ แม้จะทับซ้อนกับที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลห้วยโป่ง และตำบลสำนักกะท้อน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง พ.ศ. 2492 ซึ่งพื้นที่หวงห้ามนี้มีเนื้อที่ประมาณ 62,125 ไร่ ก็ไม่เป็นที่ราชพัสดุ เพราะหวงห้ามเพื่อประโยชน์ในราชการแห่งกรมป่าไม้ มีความมุ่งหมายจะหวงห้ามไว้เพื่อยังรักษาป่าไม้ เมื่อสภาพที่ดินตามพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามฯ ยังคงเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าอยู่ ที่ดินนั้นไม่เป็นที่ราชพัสดุ เพราะถือว่ามิใช่หวงห้ามเพื่อแผ่นดินโดยเฉพาะ แต่มีความมุ่งหมายจะหวงห้ามไว้เพื่อรักษาป่าไม้ สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นรูปแบบหนึ่งของการสงวนและรักษาป่า ความหมายตรงกับมาตรา 4(2) แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของอสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิดที่จัดว่ามิใช่ที่ราชพัสดุ

ความเห็นที่แตกต่างดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปที่ดิน และเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการตีความเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการต่อไป กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงขอหารือปัญหาดังนี้

1. ที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์แห่งราชการกรมป่าไม้ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลห้วยโป่งและตำบลสำนักกะท้อน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง พ.ศ. 2492 เมื่อจะนำมาปฏิรูปที่ดินจะต้องปฏิบัติตามมาตรา 26(2) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 หรือไม่

2. การที่มีกฎกระทรวง ฉบับที่ 1018 (พ.ศ. 2526) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนกับที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ ต่อมาถ้ามีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับ และมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา 26(4) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว การที่เคยมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯจะมีผลต่อการนำที่ดินนั้นมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างไรหรือไม่

3. หน่วยราชการใดเป็นผู้รับผิดชอบดูแลที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯนี้ ส่วนที่อยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ และ ส.ป.ก. สามารถนำที่ดินดังกล่าวมาดำเนินการได้อย่างไรหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว โดยได้รับฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์(กรมป่าไม้) และผู้แทนกระทรวงการคลัง(กรมธนารักษ์)แล้ว สรุปข้อเท็จจริงได้ว่า ได้มีการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าในท้องที่ตำบลห้วยโป่ง และตำบลสำนักกะท้อน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง เนื้อที่ประมาณ 62,125 ไร่ ไว้เพื่อประโยชน์ในราชการแห่งกรมป่าไม้ โดยการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลห้วยโป่ง และตำบลสำนักกะท้อน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง พ.ศ. 2492¹ ต่อมา ได้มีการออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 1018 (พ.ศ. 2526) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กำหนดให้ป่าเขาห้วยมะหาด ป่าเขาน้อย และป่าเขาครอก ในท้องที่ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมืองระยอง และตำบลสำนักกะท้อน ตำบลบ้านฉาง ตำบลพลู กิ่งอำเภอบ้านฉาง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง เนื้อที่ประมาณ 17,811 ไร่ ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งพื้นที่ของป่าสงวนแห่งชาตินี้เกือบทั้งหมดทับซ้อนอยู่ในเขตหวงห้ามที่ดินดังกล่าวข้างต้น กรมป่าไม้เข้าใจว่าที่ดินส่วนที่ประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้มีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ส่วนที่ดินในเขตหวงห้ามที่ดินแต่อยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นที่ราชพัสดุ กระทรวงการคลังมีหน้าที่ดูแลรักษาตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ดังนั้น ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา เมื่อกองทัพเรือขอใช้พื้นที่ภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นสถานที่ปฏิบัติงานของกองทัพเรือ กรมป่าไม้ได้อนุญาตโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ แต่เมื่อกระทรวงศึกษาธิการขอใช้พื้นที่บริเวณคาบเกี่ยวระหว่างเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตหวงห้ามที่ดินที่อยู่นอกเขตป่าสงวนแห่งชาติเพื่อสร้างวิทยาลัยมาบตาพุด กรมป่าไม้ได้อนุญาตให้ใช้พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ส่วนพื้นที่ในเขตหวงห้ามที่ดินให้ไปขออนุญาตต่อกรมธนารักษ์โดยถือว่าเป็นที่ราชพัสดุ เมื่อ ส.ป.ก.จะนำพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมในบริเวณดังกล่าวมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมป่าไม้ได้ส่งมอบที่ดินให้ ส.ป.ก.เพื่อให้ดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน แต่ที่ดินที่เป็นปัญหาตามที่ ส.ป.ก.หารือนี้มี 2 สถานะตามกฎหมาย 2 ฉบับ คือ เป็นที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้ตามมาตรา 10² แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497

¹ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 27 เมษายน 2492 เป็นต้นไป

²มาตรา 10 ที่ดินซึ่งได้หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช 2478 หรือตามกฎหมายอื่นอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ให้คงเป็นที่หวงห้ามต่อไป

และเป็นป่าสงวนแห่งชาติตามมาตรา 6 วรรคสอง³ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้หารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาการรวมสามประเด็น ดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ 7) มีความเห็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ของทางราชการ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช 2478 แม้ว่ากฎหมายดังกล่าวจะถูกยกเลิกไปโดยมาตรา 4(6)⁴ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 แต่ก็ยังคงเป็นที่หวงห้ามต่อไปตามมาตรา 10⁵ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน การจะนำที่ดินที่มีการหวงห้ามไปใช้ในกิจการอื่นนอกเหนือจากวัตถุประสงค์เดิมของการหวงห้าม โดยหลักเกณฑ์ทั่วไปจะต้องมีการถอนการหวงห้ามเสียก่อน ซึ่งมาตรา 9⁶ แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 กำหนดวิธีการถอนการหวงห้ามไว้ว่าให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงเขตที่ดินแนบท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย แต่เพื่อให้สามารถดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ด้วยความสะดวกรวดเร็ว ในมาตรา 26(2)⁷ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ฯ จึงกำหนด

³มาตรา 6 บรรดาป่าที่เป็นป่าสงวนอยู่แล้วตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและสงวนป่าก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดป่าอื่นใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่า ไม้ ของป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ให้กระทำได้โดยออกกฎกระทรวง ซึ่งต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตป่าที่กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาตินั้นแนบท้ายกฎกระทรวงด้วย

⁴มาตรา 4 ตั้งแต่วันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ ให้ยกเลิก

ฯลฯ

ฯลฯ

(6) พระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

พุทธศักราช 2478

ฯลฯ

ฯลฯ

⁵โปรดดูเชิงอรรถที่ 2, ข้างต้น

⁶มาตรา 9 ที่ราชพัสดุเฉพาะที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะ เมื่อเลิกใช้เพื่อประโยชน์เช่นนั้น หรือเมื่อสิ้นสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินแล้ว หรือที่ราชพัสดุที่ทางราชการหวงห้ามไว้และทางราชการไม่ประสงค์จะหวงห้ามอีกต่อไป ให้ถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือถอนการหวงห้าม แล้วแต่กรณี โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงเขตที่ดินแนบท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย

⁷มาตรา 26 เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว

ฯลฯ

ฯลฯ

(2) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ หรือที่ดินที่ได้สงวนหรือหวงห้ามไว้ตามความต้องการของทางราชการ เมื่อกระทรวงการคลังได้ให้ความยินยอมแล้ว ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และให้ ส.ป.ก.มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

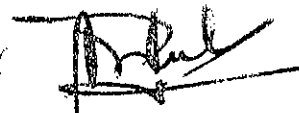
ฯลฯ

ฯลฯ

ว่า เมื่อกระทรวงการคลังให้ความยินยอมแล้ว ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินมีผลเป็น
การถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินดังกล่าวโดยไม่ต้องถอนสภาพตามกฎหมายว่าด้วย
ที่ราชพัสดุ ดังนั้น ที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์แห่งราชการกรมป่าไม้ตามพระราชกฤษฎีกากำหนด
เขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลห้วยโป่งและตำบลสำนักกะทอน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
พ.ศ. 2492 เมื่อจะนำมาปฏิรูปที่ดินจึงต้องได้รับความยินยอมจากกระทรวงการคลังตามมาตรา 26(2)
แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ เสียก่อน

ประเด็นที่สอง การหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าไว้ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขต
หวงห้ามที่ดินฯ แม้ว่าต่อมาจะมีการออกกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ
ทับซ้อนที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้ก็มีได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพการหวงห้าม ดังนั้น การที่พระราช
กฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจะมีผลเป็นการเพิกถอนเขตป่าสงวนแห่งชาติที่ได้
กำหนดไว้ ก็มีได้มีผลเป็นการเพิกถอนสภาพการหวงห้ามที่ดินแต่อย่างใด เมื่อที่ดินยังมีสภาพเป็นที่ดิน
รกร้างว่างเปล่าที่มีการหวงห้ามอยู่ การจะนำมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมจึงต้องได้รับความยินยอมจาก
กระทรวงการคลัง ตามเหตุผลที่ได้กล่าวไว้แล้วในประเด็นที่หนึ่ง

ประเด็นที่สาม ที่ดินที่ได้หวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์แห่งราชการกรมป่าไม้ กรมป่าไม้
เป็นผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ แต่การนำที่ดินดังกล่าวมาปฏิรูปที่ดินก็ต้องดำเนินการตามมาตรา 26(2)
แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ ด้วย

(นายอึ้งราทร จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มีนาคม 2540

สำเนา

ที่ กษ 1205/ 21050

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถนนราชดำเนินนอก กทม. 10200

๑๕ สิงหาคม 2539

เรื่อง ขอรื้อบัญชีหากฎหมายเกี่ยวกับที่ดินที่มีพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามเพื่อประโยชน์ในราชการ
แห่งกรมป่าไม้

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายการบัญชีเอกสารที่แนบ

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับรายงานจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ว่ากรมป่าไม้ได้มอบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเศรษฐกิจเสื่อมสภาพให้ ส.ป.ก. เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ในส่วนของจังหวัดระยองได้รับมอบพื้นที่รวม 3 ป่า และมีป่าเขาหัวมะหาด-เขาเหม้งของ-เขาครอก รวมอยู่ด้วย ซึ่งป่าดังกล่าว ส.ป.ก. ได้รับแจ้งจากจังหวัดระยองว่าเป็นพื้นที่ที่ทับซ้อนกับที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ ตำบลห้วยโป่ง และตำบลสำนักกะท้อน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง พ.ศ. 2492 ซึ่งกำหนดไว้หวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าในท้องที่ตำบลห้วยโป่งและตำบลสำนักกะท้อน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ไว้เพื่อประโยชน์ในราชการแห่งกรมป่าไม้ ซึ่งบัญชีออกกฎหมายดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือ ที่ แร 0601/517 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2534 ถึงอธิบดีกรมป่าไม้แจ้งว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมในผู้กรรมการร่างกฎหมาย) ได้พิจารณาในประเด็น ที่ดินในเขตพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินเพื่อประโยชน์ในราชการของกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พุทธศักราช 2478 และที่ดินที่จัดขึ้นทะเบียนเพื่อให้ทบวงการเมืองใช้ประโยชน์ในราชการ ตามมาตรา 8 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นที่ราชพัสดุตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุหรือไม่เพียงใด โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมในผู้กรรมการร่างกฎหมาย) มีความเห็นว่า สำหรับที่ดินในเขตพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินนั้น โดยที่พระราชกฤษฎีกา

/ กำหนด .....

กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินฯ ได้ตราขึ้นก่อนพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518 ใช้บังคับโดยได้มีพระราช
กฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้าม พ.ศ.2494 เป็นฉบับสุดท้าย ซึ่งที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขต
หวงห้ามฯ เหล่านี้ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 ได้บัญญัติให้ที่ดิน
ที่ได้หวงห้ามไว้ดังกล่าวยังคงเป็นที่หวงห้ามต่อไป แต่ที่ดินหวงห้ามไว้ดังกล่าวจะเป็นที่ราชพัสดุหรือไม่นั้น
จะต้องพิจารณาสภาพของที่ดินที่หวงห้ามเป็นเรื่อง ๆ ไป ถ้าได้ขึ้นทะเบียนไว้ใช้หรือใช้เพื่อประโยชน์ของ
แผ่นดินโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น ที่ดินหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์แก่ราชการตำรวจตามพระราชกฤษฎีกา
กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พุทธศักราช 2483
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสนามยิงปืนและกรมตำรวจได้ใช้เป็นสนามยิงปืนแล้ว ถ้ามีการใช้เป็น
สนามยิงปืนแล้วที่ดินดังกล่าวเป็นที่ราชพัสดุ เพราะใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ แต่ถ้าหวงห้าม
โดยราชการมิได้ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น ที่ดินหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์
แก่การป่าไม้ หรือราชการกรมป่าไม้ ซึ่งมีความมุ่งหมายจะหวงห้ามไว้เพื่อรักษาป่าไม้ เมื่อสภาพที่ดิน
ตามพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามฯ ยังคงเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าอยู่ ที่ดินนั้นก็ไม่ใช่ที่ราชพัสดุ"

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือ ที่ นร 0601/1332 ลงวันที่ 16
พฤศจิกายน 2535 ถึงอธิบดีกรมป่าไม้ เรื่องหารือปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบตัดไม้และแผ้วถางป่า
ในที่ดิน ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามเพื่อประโยชน์ในราชการของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ หน้า 2 ข้อ 2
บรรทัดที่ 5-7 มีใจความว่า "ที่ดินที่มีการสงวนหรือหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ในราชการ โดยเฉพาะย่อมเป็น
ที่ราชพัสดุอยู่แล้วโดยสภาพ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518 แม้ว่าทบวงการเมือง
จะยังไม่ได้เข้าใช้ที่ดินที่หวงห้ามไว้ก็ตาม" และกรมป่าไม้ได้มีหนังสือที่ กษ 0702.06/4900 ลงวันที่ 16
กุมภาพันธ์ 2537 ถึงอธิบดีกรมธนารักษ์ โดยอ้างถึงหนังสือดังกล่าวและชี้แจงการหวงห้ามที่ดินไว้ใช้ใน
ราชการกรมป่าไม้ตามพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินดังกล่าว เป็นการหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ในราชการ
(กรมป่าไม้) โดยเฉพาะมิใช่เป็นการหวงห้ามที่ดินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาป่าไม้ เพราะในขณะนั้น
(พ.ศ.2492) มีกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาป่าไม้ใช้บังคับอยู่ 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครอง
และสงวนป่า พุทธศักราช 2481 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 กรมป่าไม้จึงขอที่จะกำหนด
ที่ดินรกร้างว่างเปล่าหรือป่าไผ่ให้เป็นป่าคุ้มครอง และป่าสงวน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า
พุทธศักราช 2481 ได้อยู่แล้ว โดยไม่ต้องออกพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามที่ดินเพื่อรักษาป่าไม้แต่อย่างใด

/ แต่ ส.บ.ก. ....

แต่ ส.บ.ก.มีความเห็นว่า กรมป่าไม้เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่คอยดูแลปกป้องรักษาและจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชาติให้อยู่ในสภาพมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป จะได้ไม่มีผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อประโยชน์ของประชาชน พื้นที่ส่วนใหญ่ของกรมป่าไม้จึงมีใช้ที่ราชพัสดุตามความหมายในการหวงห้ามเพื่อใช้ประโยชน์ เช่นหน่วยราชการอื่น ดังตัวอย่างเช่น พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่อุทยานแห่งชาติ และพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่เป็นที่ราชพัสดุ และ เมื่อ ส.บ.ก.พิจารณาจากความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) แล้ว มีความเห็นว่าป่าเขาหัวมะหาด-เขาน้ำยง-เขาครอก เป็นป่าสงวนแห่งชาติ แม้จะทับซ้อนกับที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ ตำบลห้วยโป่ง และตำบลสำนักกะท้อน อำเภอเมืองระยอง พ.ศ.2492 ซึ่งพื้นที่หวงห้ามมีเนื้อที่ประมาณ 62,125 ไร่ ก็ไม่เป็นที่ราชพัสดุ เพราะหวงห้ามเพื่อประโยชน์ในราชการแห่งกรมป่าไม้ มีความมุ่งหมายจะหวงห้ามไว้เพื่อยังรักษาป่าไม้ เมื่อสภาพที่ดินตามพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามฯ ยังคงเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่าอยู่ที่ดินนั้นไม่เป็นที่ราชพัสดุ เพราะถือว่าไม่ใช่หวงห้ามเพื่อแผ่นดินโดยเฉพาะ แต่มีความมุ่งหมายจะหวงห้ามไว้เพื่อรักษาป่าไม้ สงวนไว้เพื่อประโยชน์ของพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นรูปแบบหนึ่งของการสงวนและรักษาป่า ความหมายตรงกับมาตรา 4 (2) แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518 ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของ อสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิดที่จัดว่าไม่ใช่ที่ราชพัสดุ

ความเห็นที่แตกต่างดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปที่ดิน และเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการตีความเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการต่อไป กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงขอหารือปัญหาดังนี้

1. ความเห็นของ ส.บ.ก.ดังกล่าวถูกต้องหรือไม่ และหากความเห็นของ ส.บ.ก.ถูกต้องในการนำพื้นที่ดังกล่าวมาปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2519 และฉบับที่ 3 (พ.ศ.2532) ไม่ต้องปฏิบัติตาม มาตรา 26(2) ใช่หรือไม่

2. การที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 1018 (พ.ศ.2526) กำหนดพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติทับซ้อนที่ดินหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2492 และต่อมากรมป่าไม้ได้ส่งมอบพื้นที่ดังกล่าวให้ ส.บ.ก. นำมาปฏิรูปที่ดินนั้น ภายหลังหากได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับและมีผลเป็นการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติที่ดินแปลงนั้น ตามมาตรา 26(4) แล้ว แต่เมื่อพื้นที่ดังกล่าว / ทับซ้อนกับที่ดิน .....

ทับซ้อนกับที่ดินหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2492 ดังนั้นจะมีผลต่ออำนาจในการที่จะนำที่ดินนั้นมาใช้
ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างไรหรือไม่

3. ที่ดินในเขตหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกานี้ ส่วนที่ยังมิได้อยู่ในพื้นที่ที่กำหนดเป็นเขตป่าสงวน
แห่งชาติ แต่มีราษฎรเข้าครอบครองทำประโยชน์แล้ว หน่วยราชการใดเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ และ ส.ป.ก. จะ
สามารถนำพื้นที่ดังกล่าวมาดำเนินการ ได้อย่างไรหรือไม่

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายทวีศักดิ์ เสสเวช)
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กองนิติการ

โทร. 2816002

โทรสาร. 2812940

leg0170

พรทิพย์ ร้าง / พิชรี พิมพ์ /

ตราจ

(นายกำธร เชื้อสุวรรณ)

ผู้อำนวยการกองนิติการ
23 ก.ค. 2539

บันทึกข้อตกลง

เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการนำที่ราชพัสดุไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2537 อธิบดีกรมธนารักษ์และเลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้ประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการนำที่ราชพัสดุไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน และได้ข้อสรุปที่จะใช้เป็นแนวทางปฏิบัติราชการต่อไป ดังนี้

1. กรมธนารักษ์และ ส.ป.ก. มีความเห็นร่วมกันว่า ที่ราชพัสดุที่กระทรวงการคลังยินยอมให้นำไปปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินนั้น ยังไม่สมควรนำไปจัดให้ราษฎรโดยวิธีเวนคืน แต่ควรดำเนินการตามแนวทางปฏิรูปที่ดิน โดยออกเอกสาร ส.ป.ก. 4-01 (หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน) ให้แก่เกษตรกรได้ ทั้งนี้ เพราะไม่ต้องการให้มีการโอนที่ดินให้บุคคลอื่น ซึ่งจะมีผลกระทบต่อเนื่องในการบุกรุกทำลายครอบครองที่ดินของรัฐต่อไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด และหากการดำเนินงานในที่ราชพัสดุแปลงใดมีปัญหาไม่อาจปฏิบัติตามข้อตกลงนี้ได้ ส.ป.ก. จะได้หารือกับกรมธนารักษ์เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหานั้นเป็นกรณี ๆ ไป

2. กรมธนารักษ์และ ส.ป.ก. เห็นสมควรสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล โดยในหลักการจะพิจารณาเฉพาะที่ดินที่รัฐบาลได้มาโดยการสงวนหวงห้ามไว้ใช้ประโยชน์ในทางราชการ และส่วนราชการไม่มีความจำเป็นต้องสงวนหวงห้ามไว้ใช้ประโยชน์ในทางราชการอีกต่อไป โดยกรมธนารักษ์จะพิจารณาเสนอขอให้กระทรวงการคลังให้ความยินยอมเฉพาะพื้นที่ที่มีความเหมาะสมจะนำไปใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

3. เมื่อกระทรวงการคลังให้ความยินยอมแล้ว ส.ป.ก. จะเป็นผู้สำรวจพื้นที่ทางกายภาพว่าพื้นที่ใดเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิรูปที่ดินได้ โดย ส.ป.ก. และกรมธนารักษ์จะร่วมพิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

3.1 ไม่เป็นพื้นที่เขตเมือง หรือชุมชนอยู่อาศัย

3.2 ไม่เป็นพื้นที่ป่าไม้ เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตที่ดินน้ำสาธารณะ ภูเขา และเขตพื้นที่สัมปทานทรัพยากรธรรมชาติ

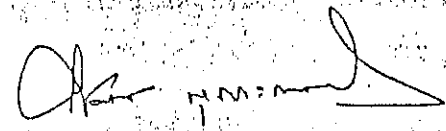
3.3 ไม่เป็นพื้นที่ที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ถนน
ทุ่งเลี้ยงสัตว์ บึงสาธารณะ เป็นต้น

3.4 ไม่เป็นพื้นที่ที่ประชาชนได้แย่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น

4. ที่ราชพัสดุที่จะนำไปปฏิรูปที่ดินฯ ถ้ามีราษฎรถือครองที่ดินอยู่แล้ว
โดยมิได้โต้แย้งกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ส.ป.ก. จะพิจารณานำพื้นที่ที่ราษฎรมีฐานะยากจน
และใช้ประกอบการเกษตรไปใช้ในการปฏิรูปที่ดินฯ ส่วนพื้นที่ที่เป็นสถานที่ราชการ
ชุมชนอยู่อาศัย หรือพื้นที่ประกอบการพาณิชย์ หรือประกอบธุรกิจการเกษตร จะกัน
ออกจากเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อให้กรมธนารักษ์นำไปจัดให้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ

บันทึกข้อตกลงฉบับนี้จะใช้ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการตั้งแต่
บัดนี้เป็นต้นไป.

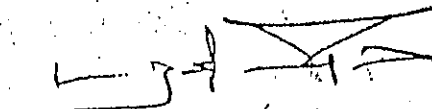
ลงชื่อ

(นายนิพิyth พุกกะณะสัด)

อธิบดีกรมธนารักษ์

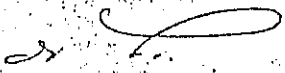
ลงชื่อ

(นายประเสริฐจันท์ พิชิตนกุล)

เลขาธิการ ส.ป.ก.

ลงชื่อ

(นายชินนง กัดกัณ)

ผู้อำนวยการกองที่ราชพัสดุ

ลงชื่อ

(นายไพโรจน์ โลกนิยม)

ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายปฏิรูปที่ดิน